

Asia: VN/32207/2022

Arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: Arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä, oikeusministeriön lausuntopyyntö 18.1.2023
Dnro VN/32207/2022

Oikeusministeriö on varannut kärjäoikeudelle mahdollisuuden antaa lausunto etäyhteyksiä oikeudenkäynneissä koskevasta arviomuistiosta.

Kärjäoikeus kiittää mahdollisuudesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

- 1) Kärjäoikeus pitää hyvänä lähtökohtana sitä, että suulliset käsittelyt toimitettaisiin jatkossakin pääsääntöisesti tuomioistuimen istuntosalissa asianosaisten läsnäollessa, jolloin etäyhteyksien käyttäminen säilyisi asiaa ratkaisevan tuomarin harkinnassa.
- 2) Kärjäoikeus toteaa edelleen omista kokemuksistaan, että tietoteknisissä yhteyksissä samoin kuin kärjäoikeuden käytettävissä olevissa saliteknisissä laitteissa on luvattoman paljon teknisiä ongelmia, jotka tekevät käytännössä etäyhteydellä toteutettavan oikeudenkäynnin nykytilanteessa aina epävarmaksi. Luvattoman usein joudutaan turvautumaan erilaisiin ”purkkaratkaisuihin”, jotta oikeudenkäynnit saadaan ylipäättään toimitettua. Kärjäoikeudella on ollut tilanteita, joissa rikosasian vastaaja ei ole pystynyt teknisistä ongelmista johtuen seuraamaan tehokkaasti ja luottamuksellisesti omaa asiaansa koskevaa oikeudenkäyntiä taikka osallistumaan siihen (selvityksen s. 15).

Huonosti toimiva tekniikka ja jatkuva epävarmuus oikeudenkäyntien teknisestä onnistumisesta johtaa käytännössä siihen, että tuomari päätyy kohdassa 1 mainitussa harkinnassaan vastoin

asianosaisten omaa kantaa vankien kuljettamiseen käräjäoikeuden istuntoon ja oikeudenkäyntien toimittamiseen asianosaisten läsnäollessa. Täten esityksen käytännön toteuttaminen edellyttää huomattavaa parannusta nykyisten tietoteknisten yhteyksien tehoon sekä nykyisin käytössä olevan tekniikan päivittämistä.

3) Tuomarin etäyhteydellä osallistumisen osalta käräjäoikeus pitää prosessinjohton näkökulmasta poissuljettuna tilannetta, jossa asianosaiset tai todistajat kokoontuisivat käräjäoikeuden istuntosaliin ilman, että yksikään kokoonpanoon kuuluva tuomari olisi paikalla. Muut kokoonpanon jäsenet voisivat sinänsä osallistua istuntoon etäyhteydellä, mikä mahdollistaisi esim. äkillisesti sairastuneen jäsenen osallistumisen istuntoon kotoa tai esimerkiksi virkahuoneesta käsin.

Käräjäoikeus katsoo sen sijaan etäyhteyden käytön mahdolliseksi tilanteessa, jossa myös kaikki asianosaiset ja mahdolliset todistajat kuullaan etäyhteydellä edellyttäen, että myös yleisöllä on mahdollisuus seurata valmisteluistuntoa tai oikeudenkäyntiä tuomioistuimen tiloista esimerkiksi erillisestä videokuulemishuoneesta.

4) Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan etäyhteyden käyttö edellyttää aina rikosasioissa lähtökohtaisesti asianosaisten suostumusta siten, että ainoastaan turvallisuusuhka voi olla peruste kuulla asianosaista vastoin tämän tahtoa etäyhteydellä. Asianosaisella tulee täten halutessaan olla pääsääntöisesti mahdollisuus kohdata istuntosalissa asiansa ratkaiseva tuomari.

Myös riita- tai hakemusasian pääkäsittely etäyhteydellä edellyttää lähtökohtaisesti vastaavalla perusteella asianosaisten suostumusta. Tulisi kuitenkin harkita, olisiko pääkäsittelyn toimittaminen epäyhteydellä mahdollista esimerkiksi summaarisen riita-asian käsittelyssä tai ehdotetussa pienriitamenettelyssä käsiteltävässä asiassa (ks. käräjäoikeuden lausunto pienriitamenettelystä annetusta arviomuistiosta, OM 18.1.2023 Dnro VN/28937/2021)

Sen sijaan riita-asian valmisteluistunto tulisi olla mahdollista toimittaa etäyhteydellä siten, että asia voitaisiin ratkaista poissaolouhallalla. Näissä tapauksissa valmisteluistunto tulisi myös voida toimittaa vastoin asianosaisten suostumustakin etäyhteydellä, mikäli valmistelusta vastaava tuomari katsoo sen asianosaisten oikeusturva kokonaisuutena huomioon ottaen tarkoituksenmukaiseksi.

5) Käräjäoikeus pitää tarkoituksenmukaisena suullisen todistelun vastaanottamisesta etäyhteyksin annetun lainsäädännön ajantasaistamista ja säännösten kokoamista yhteen siten, että sääntely muodostaisi yhtenäisen ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Tässä työssä voitaisiin myös määritellä ne seikat, jotka tulee ottaa kokonaisarviointiin huomioon toimitettaessa riita-asian istunto etäyhteydellä vastoin asianosaisten tahtoa ja yleensäkin tuomioistuimen istunto etäyhteydellä.

Tämä lausunto on käsitelty kärjäoikeuden johtoryhmässä 13.2.2023.

Jyväskylässä 13.2.2023

Tomi Vistilä

Laamanni

Ylönen Riitta
Keski-Suomen kärjäoikeus